

Sygn. akt III AUa 594/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka

Sędziowie: SSA Janina Kacprzak

SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Aleksandra Słota

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 marca 2017 r. w Ł.

sprawy **A. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o emeryturę

na skutek apelacji A. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 9 lutego 2016 r. sygn. akt VIII U 667/15

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 594/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 stycznia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił A. K. prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, gdyż na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, a jedynie 11 miesięcy i 25 dni. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że w stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach nie uwzględnił okresu pracy w Zakładzie (...) w S. oraz w Fabryce (...) w S. z uwagi na brak dokumentów potwierdzających zatrudnienie w szczególnych warunkach.

W odwołaniu z dnia 9 lutego 2015 r. ubezpieczony wniósł o zmianę decyzji i przyznanie prawa do emerytury wskutek uznania, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach w okresie od 5 maja 1974r. do 31 maja 1976 r. i od 31 sierpnia 1976 r. do 31 sierpnia 1978 r. w Fabryce (...) w S. na stanowisku kierowcy oraz pracownika rozdzielni, zaś w okresie od 21 września 1978 r. do 31 października 1986 r. w Zakładzie (...) w S. na stanowisku kontrolera jakości wyrobów. W piśmie procesowym z dnia 4 maja 2015 r., uzupełnionym pismem z dnia 5 maja 2015 r., ubezpieczony dodatkowo wniósł o uwzględnienie w stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych okresu od 25 kwietnia 1972 r. do 9 kwietnia 1974 r., to jest okresu zasadniczej służby wojskowej.

Organ rentowy domagał się oddalenia odwołania.

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 9 lutego 2016 r. oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Sąd Okręgowy ustalił, że A. K., urodzony (...), w 1971 r. ukończył szkołę zawodową w zawodzie mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych, a następnie technikum mechaniczne.

W dniu 5 listopada 2014 r. A. K. wystąpił z wnioskiem o emeryturę. Ubezpieczony nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Na dzień 1 stycznia 1999 r. posiada staż pracy w wymiarze 30 lat i 2 dni. Organ rentowy uznał wnioskodawcy za udokumentowany okres zatrudnienia w warunkach szczególnych w wymiarze 11 miesięcy i 25 dni, to jest okres zatrudnienia w od 18 czerwca 1971 r. do 15 marca 1972 r. oraz od 2 czerwca 1976 r. do 28 sierpnia 1976 r. w (...) S.A. w S. przy pracach ślusarskich przy remoncie wewnątrz cystern. Zasadniczą służbę wojskową wnioskodawca odbywał w okresie od 25 kwietnia 1972 r. do 9 kwietnia 1974 r.

Od 8 maja 1974 r. do 31 maja 1976 r. oraz od 31 sierpnia 1976 r. do 31 sierpnia 1978 r. odwołujący się był zatrudniony w Fabryce (...) w S. w pełnym wymiarze czasu pracy. W okresie od 8 maja 1974 r. do 31 maja 1976 r. wnioskodawca zajmował stanowisko pracownika rozdzielni, zaś w okresie pracy od 31 sierpnia 1976 r. do 31 sierpnia 1978 r. stanowiska: kierowcy wózka oraz pracownika rozdzielni. Zaświadczone, że w trakcie zatrudnienia A. K. nie odbywał służby wojskowej. Zakład podlegał resortowi przemysłu maszynowego. Brak jest zachowanej dokumentacji płacowej za powyższy okres zatrudnienia.

Zgodnie z umowami o pracę i angażami w Fabryce (...) w S. A. K. zajmował stanowiska:

od 8 maja 1974 r. robotnika rozdzielni,

od 1 września 1974 r. robotnika rozdzielni robót,

od 1 sierpnia 1975 r. pracownika rozdzielni,

od 1 grudnia 1975 r. pracownika rozdzielni,

od 31 sierpnia 1976 r. pracownika rozdzielni i kierowcy wózka,

od 14 września 1976 r. pracownika rozdzielni i kierowcy wózka (od 1 listopada 1976 r. dodatek za konserwację i obsługę 10 zł dziennie za czas efektywnie przepracowany na pojeździe),

od 1 lipca 1978 r. kierowcy wózka i pracownika rozdzielni.

Zgodnie z kartą przebiegu zatrudnienia u tego pracodawcy wnioskodawca zajmował kolejno stanowiska:

od 8 maja 1974 r. robotnika rozdzielni,

od 1 września 1974 r. robotnika rozdzielni robót,

od 1 sierpnia 1975 r. pracownika rozdzielni,

od 31 sierpnia 1976 r. pracownika rozdzielni i kierownika wózka,

od 1 listopada 1976 r. kierowcy wózka i pracownika rozdzielni.

Jako kierowca wózka wnioskodawca zobowiązany był do codziennego wykonywania czynności w dniu pracy pojazdu dla zapewnienia jego sprawności technicznej. Z legitymacji ubezpieczeniowej wynika, że ubezpieczony zajmował w okresie od 8 maja 1974 r. do 31 maja 1976 r. stanowisko robotnika rozdzielni, a w okresie od 31 sierpnia 1976 r. do 31 sierpnia 1978 r. stanowisko pracownika rozdzielni - kierowcy wózka.

Zakład zajmował się produkcją urządzeń wytwarzanych w zakładach hutniczych, tj. kadzi, żeliwiaków, wentylatorów. Te urządzenia wykorzystywane były do dalszej produkcji.

W okresie zatrudnienia w Fabryce (...) w S. na stanowisku kierowcy wózka widłowego - rozdzielcy w wydziale rozdzielni odwołujący się jeździł codziennie wózkiem widłowym między stanowiskami, od 2 do 6 godzin, średnio 4 godziny dziennie. Jako rozdzielca zajmował się kompletowaniem podzespołów do montażu przez brygady na wydziale montażowym. Do wnioskodawcy należało zbieranie gotowych półproduktów z poszczególnych stanowisk na wydziale przygotowania produkcji, tj. krajalni, na wózek i przewożenie ich do montażu do brygad spawaczy i montażyistów. Rozdzielnia znajdowała się w krajalni, na której znajdowały się gilotyny, prasy, walce, zaginarka i palniki. Część detali była gotowa bezpośrednio przy gilotynie w krajalni. W krajalni pracowały cztery brygady produkcyjne: traserzy, krajacze, przecinacze gazowi, zwijacze, gwinciarze i spawacze. Czynności kompletowania zajmowały średnio cztery godziny, wraz z jazdą wózkiem zajmowały mu cały dzień. Prace te wykonywał jednocześnie.

A. K. jeździł wózkiem widłowym w różnych warunkach m.in. w hali przy ulatniających się gazach, przy spawarkach, przy montażu do spawaczy i innych brygad, które używały spawarek i palników gazowych.

Wnioskodawca nie wykonywał żadnego nadzoru nad pracownikami ani dozoru inżyniersko - technicznego, nie kontrolował jakości produkcji, jedynie kompletował produkty. Ubezpieczony nie miał dodatku za pracę w warunkach szczególnych, otrzymywał mleko. Dodatki za pracę w warunkach szkodliwych pobierała brygada przecinaczy gazowych i spawaczy.

Od 21 września 1978 r. do 31 października 1986 r. A. K. był zatrudniony w Zakładzie (...) w S. w pełnym wymiarze czasu pracy. Zajmował tam stanowisko kontrolera jakości wyrobów. W dokumentacji zaznaczono, że w tym okresie otrzymywał dodatek specjalny. Zakład podlegał resortowi przemysłu maszynowego. W zaświadczeniu lekarskim wydanym podczas badań wstępnych wnioskodawca uznany został za zdolnego do pracy na stanowisku operatora procesów chemicznych - zmianowej, zaliczonej do IV grupy szkodliwości.

Zgodnie z umową o pracę i angażami skarżący u tego pracodawcy zajmował stanowiska:

od 21 września 1978 r. kontrolera jakości wyrobów (...),

od 6 października 1978 r. kontrolera jakości wyrobów (...),

od 1 lipca 1979 r. kontrolera jakości wyrobów (...),

od 1 stycznia 1982 r. kontrolera jakości wyrobów- kontrola międzyoperacyjna,

od 1 lipca 1982 r. kontrolera jakości wyrobów- kontrola międzyoperacyjna (stanowisko jest zaliczone do pracy w warunkach szkodliwych),

od 1 listopada 1982 r. kontrolera jakości (...),

od 1 września 1983 r. kontrolera jakości wyrobów,

od 1 czerwca 1984 r. kontrolera jakości wyrobów,

od 1 lipca 1984 r. kontrolera jakości wyrobów (dodatek specjalny),

od 1 stycznia 1986 r. kontrolera jakości wyrobów (dodatek specjalny),

od 1 czerwca 1986 r. kontrolera jakości międzyoperacyjnej (dodatek specjalny).

Zgodnie z zaświadczeniem o zatrudnieniu i wynagrodzeniu oraz legitymacją ubezpieczeniową, w okresie zatrudnienia u tego pracodawcy A. K. zajmował stanowisko kontrolera jakości wyrobów. Dodatek za pracę w warunkach szczególnych otrzymywał w całym okresie zatrudnienia u powyższego pracodawcy. Zakład zajmował się produkcją magnesów i rdzeni ferrytowych do telewizorów.

W Zakładzie (...) w S. wnioskodawca pracował na stanowisku kontrolera jakości wyrobów - kontrola międzyoperacyjna w dziale kontroli jakości. Zajmował się weryfikowaniem jakości magnesów rozdzielając je na dobre i wadliwe. W tym celu wykonywał próby jakościowe, a ich wyniki opisywał. Próbki pobierał z pieca i puszczał je do pieca. Następnie oznaczał produkt jako wadliwy lub dobry. Kontrolę sprawował przy prasach, piecach i szlifierkach, tj. sprawdzał czy magnesy, po ich odpowiednim prasowaniu, spiekaniu i szlifowaniu, nadają się do dalszej obróbki.

Wnioskodawca badał próbki w hali produkcyjnej przy stoliku, nie miał żadnego wydzielonego pomieszczenia. A. K. pracował 6 dni w tygodniu, na jedną zmianę. Z uwagi na zapylenie w hali (osiadający pył ferrytowy podczas sypania w worków) po stronie pracowników istniała konieczność codziennej kąpieli.

W konsekwencji powyższych ustaleń, poczynionych na podstawie dowodów z dokumentów oraz zeznań wnioskodawcy i zgłoszonych przez niego świadków M. C., M. N., A. R. i J. N. - ocenionych jako wiarygodne, Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie jest zasadne. Przywołując treść przepisu art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd podniósł, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Wykaz stanowisk uprawniających do uzyskania emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Według treści § 3 i 4 tego rozporządzenia, za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Wykaz zawarty w załączniku do rozporządzenia wymienia wszystkie prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego.

W świetle § 2 ust. 1 tego rozporządzenia oraz zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym ciężar dowodu tych okoliczności obciąża pracownika (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97, OSNP 1998 nr 21, poz. 638, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2000 r., II UKN 39/00, Prok. i Prawo 2002 nr 4 str. 52). Stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia, okresy takiej pracy stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według określonego wzoru lub świadectwie pracy.

W przedmiotowym stanie faktycznym wnioskodawca nie spełniał warunku 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy nie uwzględnił ubezpieczonemu do zatrudnienia w szczególnych warunkach następujących okresów: w Fabryce (...) w S. od 8 maja 1974r. do 31 maja 1976 r. i od 31 sierpnia 1976 r. do 31 sierpnia 1978 r. oraz w Zakładzie (...) w S. od 21 września 1978 r. do 31 października 1986 r. z uwagi na nieprzedłożenie świadectw wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Sąd zaakcentował, że regulacja § 2, statuująca ograniczenia dowodowe i obowiązująca w postępowaniu przed organem rentowym, nie ma zastosowania w postępowaniu odwoławczym przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji okoliczność i okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach sąd uprawniony jest ustalać także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy, w tym zeznaniami świadków.

Podkreślenia też wymaga, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzanej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli

pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Z poczynionych ustaleń wynika, że w okresie od 8 maja 1974 r. do 31 maja 1976 r. i od 31 sierpnia 1976 r. do 31 sierpnia 1978 r. A. K. był zatrudniony w Fabryce (...) w S., w tym w okresie od 8 maja 1974 r. do 31 maja 1976 r. wykonywał pracę na stanowisku pracownika rozdzielni, a w okresie od 31 sierpnia 1976 r. do 31 sierpnia 1978 r. na stanowisku kierowcy wózka oraz pracownika rozdzielni. Wnioskodawca wskazywał, że były to prace wymienione w dziale III wykazu A pod pozycją 67. Pod tą pozycją w wykazie A, dziale III dotyczącym prac w hutnictwie i przemyśle metalowym, wymieniona została obsługa pieców grzewczych i obróbka cieplna, transport materiałów na gorąco oraz transport wewnętrzny między stanowiskami pracy w wydziałach, w których wykonywane prace wymienione są w wykazie. W zarządzeniu nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w dziale III pod poz. 67 pkt 6 wskazana została praca na stanowisku „kierowcy pojazdów transportu wewnętrznego”.

Z zeznań świadków wynika, że do obowiązków skarżącego na stanowisku kierowcy wózka - pracownika rozdzielni należało kompletowanie podzespołów z wydziału przygotowania produkcji tzw. krajalni do montażu przez brygady w wydziale montażowym (spawaczy i montażystów) za pomocą wózka widłowego, czynności kompletowania zajmowały mu średnio 4 godziny, a jazda wózkiem pozostałe 4 godziny. Rozdzielnia mieściła się w krajalni, w której znajdowały się gilotyny, prasy, walce, zaginarka i palniki. W krajalni pracowały cztery brygady produkcyjne: traserzy, krajacze, przecinacze gazowi, zwijacze, gwinciarze i spawacze. Wnioskodawca jeździł wózkiem widłowym w różnych warunkach m.in. w hali przy ulatniających się gazach, przy spawarkach, przy montażu do spawaczy i innych brygad, gdzie używano spawarek i palników gazowych. Dodatki za pracę w warunkach szczególnych otrzymywali tylko pracownicy z brygady przecinaczy gazowych i spawaczy.

Z dokonanych ustaleń Sąd Okręgowy wyprowadził wniosek, że wymienione czynności kierowcy wózka widłowego można zakwalifikować do prac wymienionych w dziale III wykazu A pod pozycją 67. Jednakże, biorąc pod uwagę analizę akt osobowych oraz fakt, że świadek J. N. był przełożonym odwołującego się dopiero od stycznia 1976 r., Sąd uznał, że wnioskodawca wykazał wykonywanie tych prac jedynie w drugim okresie zatrudnienia u powyższego pracodawcy, tj. od 31 sierpnia 1976 r. do 31 sierpnia 1978 r. Z tego względu Sąd zaliczył A. K. do stażu pracy w warunkach szczególnych okres zatrudnienia w Fabryce (...) w S. od 31 sierpnia 1976 r. do 31 sierpnia 1978 r., tj. w okresie, w którym ubezpieczony wykonywał pracę rozdzielcy - kierowcy wózka widłowego. Nie ma dostatecznych podstaw do przyjęcia, że w pierwszym okresie zatrudnienia u tego pracodawcy - od 8 maja 1974 r. do 31 maja 1976 r. - na stanowisku pracownika rozdzielni wnioskodawca wykonywał także wyżej wymienione prace, gdyż z akt osobowych wprost wynika, że A. K. zajmował wówczas jedynie stanowisko pracownika rozdzielni, którego praca nie może być zaliczona do warunków szczególnych.

W świetle art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, pracami w szczególnych warunkach nie są wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 r. Nadto wykonywanie pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy oznacza, że pracownik nie ma powierzonych innych obowiązków jak tylko te, które dotyczą pracy w szczególnych warunkach. Z powyższych względów nie można uznać spornego okresu zatrudnienia wnioskodawcy w Fabryce (...) w S. od 8 maja 1974 r. do 31 maja 1976 r. za okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach w myśl § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, gdyż okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na warunkach w nim przewidzianych są okresy, w których praca w szczególnych warunkach była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Odnosząc się do zatrudnienia A. K. w warunkach szczególnych w Zakładzie (...) w S. od 21 września 1978 r. do 31 października 1986 r. Sąd zważył, że praca na stanowisku kontrolera jakości wyrobów była wykonywana w warunkach szczególnych. Mimo nieposiadania świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach ze wskazanego wyżej okresu, A. K. wykazał w przedmiotowym postępowaniu, że wykonywał pracę na stanowisku

wymienionym w wykazie. W dokumentach osobowych: umowach o pracę, angażach, zaświadczeniu o zatrudnieniu, legitymacji ubezpieczeniowej, zaświadczeniu lekarskim i świadectwie pracy figuruje stanowisko kontrolera jakości wyrobów. Z dokumentacji osobowo - płacowej wynika również, że w spornym okresie skarżący otrzymywał dodatek za pracę w warunkach szczególnych. Wnioskodawca oraz powołani przez niego świadkowie M. N. i A. R. zgodnie podali, że podczas zatrudnienia w Zakładzie (...) w S. prace wykonywane przez odwołującego się polegały na weryfikowaniu jakości magnesów, „robieniu prób pobieranych z pieca i puszcanych do pieca”. Kontrolę tę ubezpieczony wykonywał na prasach, piecach i szlifierkach, tj. sprawdzał, czy magnesy po ich odpowiednim prasowaniu, spiekaniu i szlifowaniu nadają się do dalszej obróbki. Wnioskodawca swoje obowiązki wykonywał bezpośrednio w hali produkcyjnej, nie miał wydzielonego pomieszczenia. W hali występowało duże zapylenie z powodu pyłu ferrytowego osiadającego podczas sypania worków. A. K. pracował 6 dni w tygodniu, na jedną zmianę. Zeznania skarżącego i świadków korespondują z treścią zachowanej dokumentacji osobowej z okresu zatrudnienia skarżącego w przedmiotowym zakładzie pracy.

W ocenie Sądu Okręgowego, we wskazanym wyżej okresie, tj. od 21 września 1978 r. do 31 października 1986 r., wnioskodawca wykonywał prace wymienione w wykazie A dział XIV dot. prac różnych - pkt. 24 załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. - „kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko - techniczny na oddziałach i wydziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie”. Zaliczenie ubezpieczonemu okresów: od 8 maja 1974 r. do 31 maja 1976 r. oraz od 21 września 1978 r. do 31 października 1986 r. do stażu pracy w szczególnych warunkach daje 10 lat 1 miesiąc i 10 dni pracy w warunkach szczególnych. Do wymaganego co najmniej 15. letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach (11 miesięcy i 25 dni uwzględnione przez ZUS) brakuje wnioskodawcy 3 lata 11 miesięcy i 25 dni. Sąd pierwszej instancji zauważył, że nawet gdyby przyjąć zatrudnienie w nieudowodnionym okresie od 8 maja 1974 r. do 31 maja 1976 r., jako pracę w warunkach szczególnych, to i tak okres ten nie wyniósłby ustawowego minimum.

Sąd zważył przy tym, że nie jest możliwe w okolicznościach rozpatrywanego przypadku zaliczenie okresu zasadniczej służby wojskowej do okresu pracy w warunkach szczególnych, ponieważ wnioskodawca nie podjął zatrudnienia w ustawowym terminie w tym samym zakładzie pracy, który zatrudnił go w dniu powołania do służby wojskowej. Zgodnie bowiem z podjętą uchwałą powiększonego składu Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2013 r., II UZP 6/13, okres służby wojskowej odbytej w czasie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony (Dz.U z 1967 r. nr 44 poz. 220 ze zm.) jest zaliczany do czasu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku, jeżeli pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach po jej odbyciu podjął zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym pracował wcześniej. Bezsporne jest w sprawie, że A. K. przed odbyciem zasadniczej służby wojskowej w okresie od 25 kwietnia 1972 r. do 9 kwietnia 1974 r. był zatrudniony w (...) S.A. w S. (do 15 marca 1972 r.), gdzie pracował w warunkach szczególnych, ale w ciągu 30 dni po odbyciu służby wojskowej podjął zatrudnienie w innym zakładzie pracy.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie ubezpieczonego oddalił.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł A. K., zarzucając naruszenie:

1/ prawa materialnego, w postaci § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przez jego błędną wykładnię, a to przez przyjęcie, że odwołujący się nie pracował w szczególnych warunkach w okresie od 8 maja 1974 r. do dnia 31 maja 1976 r., pomimo że wykonywał stosowne prace w pełnym wymiarze czasu pracy wedle potrzeb pracodawcy;

2/ prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c., przez dokonanie dowolnej oceny dowodów i nieuzasadnione pominięcie dowodu z zeznań odwołującego się oraz przesłuchanych w sprawie świadków na okoliczność stanowiska pracy i faktycznie wykonywanych czynności przez ubezpieczonego w okresie od 8 maja 1974 r. do 31 maja 1976 r., przy czym naruszenie to miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy;

3/ błąd w ustaleniach faktycznych przez:

- przyjęcie, iż skarżący w okresie od 8 maja 1974 r. do 31 maja 1976 r. pracował jako pracownik rozdzielni, podczas gdy z zeznań przesłuchanych w sprawie świadków oraz przesłuchania strony wynika bezsprzecznie, że pracę w tym okresie wnioskodawca wykonywał również jako kierowca wózka w transporcie wewnątrzzakładowym w warunkach szkodliwych;

- przyjęcie, że skarżący nie odbywał zasadniczej służby wojskowej w trakcie trwania zatrudnienia, podczas gdy co innego wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie.

W świetle powyższych zarzutów apelujący wniósł o uchylenie wyroku i uwzględnienie odwołania, bądź też przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji.

W uzasadnieniu wskazał, że Sąd Okręgowy naruszył § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., gdyż w myśl tego przepisu zakład pracy wydaje zaświadczenie o zatrudnieniu w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji, natomiast w sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie tych okresów także w oparciu o inne dowody. Niezależnie zatem od tego, co wskazano w załączonych do odwołania świadectwach pracy obrazujących zatrudnienie A. K. w Fabryce (...) w okresie od 8 maja 1974 r. do 31 maja 1976 r. oraz od 31 sierpnia 1976 r. do 31 sierpnia 1978 r., ubezpieczony pracował w tym zakładzie jako kierowca wózka i pracownik rozdzielni, co wynika bezsprzecznie z zeznań przesłuchanych w sprawie świadków oraz samego odwołującego. Wnioskodawca zatem w latach tych pracował stale i w pełnym wymiarze pracy jako kierowca w warunkach szkodliwych. Fakt, iż powyższe nie zostało ujęte w dokumentach zakładu pracy wynika z tego, że zatrudniający ubezpieczonego zakład nie przypuszczał, iż ten, w tak młodym wieku, może mieć niespotykane w ówczesnych czasach prawo jazdy. Odwołujący się od początku pracy w (...) wykonywał pracę kierowcy na terenie zakładu. Dla młodego „chłopaka” nie miało wtedy znaczenia, aby jego stanowisko nakreślone w umowie o pracę było wpisane należycie. Niemniej jednak faktycznie, zarówno w pierwszym jak i w drugim okresie zatrudnienia w (...), ubezpieczony wykonywał dokładnie tę samą pracę, prowadząc wózek widłowy w ciągu całej swojej zmiany, wedle potrzeb pracodawcy na terenie zakładu w warunkach pracy szkodliwej. Wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu wyroku, powyższemu nie sprzeciwia się fakt, że obok wykonywania czynności związanych z wykonywaniem pracy kierowcy wózka wnioskodawca był również pracownikiem rozdzielni. Fakt, iż odwołujący się dodatkowo wykonywał inne czynności nie ma w sprawie znaczenia. Apelujący wykonywał stale przez cały czas pracy czynności związane z prowadzeniem wózka widłowego, kiedy jednak miał przerwę pomiędzy kursami, wykonywał też inne zlecone przez pracodawcę czynności.

Zdaniem apelującego, do czasu pracy w warunkach szczególnych powinien być też uwzględniony odbywania zasadniczej służby wojskowej. Okres służby wojskowej zalicza się bowiem do stażu wymaganego przepisem art. 184 ustawy emerytalnej także w sytuacji, gdy ubezpieczony bezpośrednio przed powołaniem do służby wojskowej pracował w warunkach szczególnych oraz po zwolnieniu z tej służby podjął w innym zakładzie pracy zatrudnienie niestanowiące pracy w szczególnych warunkach, jeżeli zostały spełnione przesłanki, o których mowa w art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz w § 2-5, 7 i 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 2 lipca 2015 r. III UZP 4/15).

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego nie jest zasadna.

Słusznie zważył Sąd Okręgowy, że zawarty w przepisach przejściowych ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.) przepis art. 184 dotyczy tych ubezpieczonych, urodzonych po 31 grudnia 1948r., którzy w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 roku) osiągnęli: 1/ okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (15 lat) wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia emerytury w wieku niższym, niż 65 lat w przypadku mężczyzn; 2/ okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 25 lat dla mężczyzn). Takim ubezpieczonym

emerytura przysługuje w przypadku nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego lub złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa. Prawo do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach stanowi w systemie emerytalnym uprawnienie wyjątkowe, związane z ujemnym oddziaływaniem warunków pracy na zdrowie pracownika, co uzasadnia przyjęcie niższego wieku emerytalnego.

Trafnie też przywołał Sąd Okręgowy przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). W § 4 tego aktu stanowi się, że prawo do emerytury nabywa pracownik wykonujący prace na określonych stanowiskach, zaś okresy pracy potwierdza zakład pracy w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach wystawionym na podstawie posiadanej dokumentacji. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75, z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152). Decydującą rolę w analizie charakteru pracy A. K., z punktu widzenia uprawnień emerytalnych, ma zatem możliwość zakwalifikowania jego pracy, jako wskazanej pod konkretną pozycją wykazu prac wykonywanych w warunkach szczególnych, a następnie uznanie, iż przedmiotowa praca była przezeń wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia Sądu pierwszej instancji, że A. K., będąc zatrudnionym w Zakładzie (...) w S. od 21 września 1978 r. do 31 października 1986 r. jako kontroler jakości wyrobów, pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych. Mimo nieposiadania świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, pochodzącego od tego pracodawcy, A. K. wykazał w postępowaniu odwoławczym, że wykonywał pracę na stanowisku określonym w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. - wykazie A dział XIV poz. 24, w którym wymieniona została „kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko - techniczny na oddziałach i wydziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie”. Wiarygodnym, gdyż wzajemnie spójnym, materiałem dowodowym okazały się dokumenty pracownicze oraz osobowe źródła dowodowe. Okres zatrudnienia w tym przedsiębiorstwie wynosi 8 lat 1 miesiąc i 10 dni stażu pracy w warunkach szczególnych.

W okresach od 8 maja 1974 r. do 31 maja 1976 r. oraz od 31 sierpnia 1976 r. do 31 sierpnia 1978 r. ubezpieczony był zatrudniony w Fabryce (...) w S. w pełnym wymiarze czasu pracy. Od 8 maja 1974 r. do 31 maja 1976 r. wnioskodawca zajmował stanowisko pracownika rozdzielni, zaś od 31 sierpnia 1976 r. do 31 sierpnia 1978 r. pracował jako pracownik rozdzielni i kierowca wózka. Pracodawca, ani jego następca prawny (istniejący do 2009 r.), nie wystawił A. K. świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, choć takie świadectwa otrzymywali pracownicy produkcyjni.

W wykazie A dziale III poz. 67 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wskazuje się, że pracę w warunkach szczególnych stanowi „obsługa pieców grzewczych i obróbka cieplna, transport materiałów na gorąco oraz transport wewnętrzny między stanowiskami pracy w wydziałach, w których wykonywane prace wymienione są w wykazie”. Stylistyka opisu tego stanowiska wskazuje, że chodzi o transport w warunkach wysokiej temperatury. Przyporządkowanie w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., danego rodzaju pracy do określonej branży ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w warunkach szczególnych (stanowiskowo-branżowy charakter wykazu). Chodzi o narażenie procesami technologicznymi stanowiska pracy na czynniki szkodliwe, wynikające ze specyfiki danego działu przemysłu. Zauważyć należy, że rozporządzenie Rady Ministrów w przywołanym punkcie załącznika nie określa żadnych konkretnych stanowisk z zakresu obsługi pieców, obróbki cieplnej oraz transportu materiałów, których zajmowanie uzasadnia ustalenie uprawnień emerytalnych, posługuje się pojęciem dość ogólnym. Natomiast w zarządzeniu Nr

3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz.Urz. (...) z 1985 r. Nr 1-3, poz. 1), pod poz. 67 działu III przewiduje się 42 stanowiska różne pracy, wśród których w pkt 6 figuruje „kierowca pojazdów transportu wewnętrznego”.

Odnosząc się do problematyki wykazów resortowych przywołać trzeba ugruntowane w orzecznictwie zapatrywania, iż przepisy resortowe, o których traktuje § 1 ust. 2 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., nie stanowią źródła prawa w rozumieniu art. 87 Konstytucji RP, a określenie stanowisk w tych aktach ma znaczenie techniczne i nie jest rezultatem tworzenia, tylko stosowania prawa. Zarządzeniom resortowym przypisuje się charakter informacyjny, techniczno - porządkujący, uściślający. Mogą one więc być pomocne przy dokonywaniu wykładni oraz kwalifikacji stanowisk pracy określonych w załączniku do rozporządzenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2012 r., I UK 403/11, LEX nr 1214549, z dnia 14 lutego 2008 r., I UK 313/07, LEX nr 842930, wyrok z dnia 26 maja 2011 r., II UK 356/10, LEX nr 901608, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, III AUa 573/09, OSA G. 2010 nr 1, s. 139). Oznacza to, że wykonywanie pracy na stanowisku określonym w zarządzeniu resortowym, której nie wymieniono w wykazie A załącznika do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., nie uprawnia do uzyskania emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy emerytalnej. Jednakże w przypadku, gdy rozporządzenie określa stanowisko pracy w sposób ogólny, a zarządzenie resortowe uściśla charakter pracy, obsługiwane urządzenie lub stanowisko pracy, to wówczas nie dochodzi do przekroczenia granic regulacji wskutek ustalenia, że ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych wskazaną w rozporządzeniu, a stypizowaną w przepisach resortowych. Odmienne ocenianie się wykraczanie w wykazach resortowych poza materię rozporządzenia Rady Ministrów i ustanawianie zupełnie nowych stanowisk pracy. Podsumowując, zarządzenia resortowe nie stanowią źródła prawa, a więc nie można z nich wywodzić uprawnień emerytalnych, ale na etapie stosowania prawa dopuszcza się posiłkowanie ich treścią dla wykładni i właściwej kwalifikacji stanowisk pracy określonych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

Sąd Okręgowy uznał, że praca kierowcy wózka widłowego w (...) była pracą na stanowisku „kierowcy pojazdu transportu wewnętrznego” w rozumieniu pkt 6 poz. 67 działu III wykazu, stanowiącego załącznik do zarządzenia resortowego z 30 marca 1985 r., a ta z kolei mieści się pojęciu „transportu wewnętrznego między stanowiskami pracy w wydziałach, w których wykonywane prace wymienione są w wykazie” - zawartym w załączniku do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 r., wykaz A dział III poz. 67.

Zauważyć jednak trzeba, że A. K. pracował w (...) w S. do dnia 31 sierpnia 1978 r. W tym czasie obowiązywało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 1956 r. w sprawie zaliczenia pracowników do kategorii zatrudnienia (Dz.U. Nr 39, poz. 176 ze zm.). W rozporządzeniu tym w dziale VI - „Pracownicy resortu hutnictwa nie objęci pozycjami działów I-V wykazu” pod poz. 10 wymienieni zostali „robotnicy zatrudnieni przy transporcie na gorąco oraz przy transporcie wewnętrznym między stanowiskami pracy wydziałów, których obsługi są ujęte w pozycjach działów II - V wykazu”. Owe działy II - V wykazu były następujące: II - „Hutnictwo żelaza i stali”, III - „Hutnictwo metali nieżelaznych”, IV - (...), (...) materiałów ogniotrwałych hutnictwa”. Zatem praca w transporcie wewnętrznym (poz. 10) dotyczyła transportu między stanowiskami ujętymi w czterech wskazanych działach. Gdy chodzi o prace odlewnicze działy II - V przewidywały następujące stanowiska pracy: obsługa żeliwiaków, rozlewni i ich urządzeń pomocniczych, mieszacze masy formierskiej i formierze, robotnicy zatrudnieni przy wybijaniu i wykańczaniu odlewów (dział II, poz. 24-26), obsługa pieców rafinacyjnych, topielnych, rozlewni, formierni i urządzeń odpylnych (dział III, poz. 25). Zestawienie to pokazuje, że przepisy prawa materialnego, obowiązujące w okresie zatrudnienia wnioskodawcy w (...), zaliczały do I kategorii zatrudnienia zasadniczo tylko tych pracowników transportu wewnętrznego w przemyśle odlewniczym (hutnictwo), którzy zapewniali obsługę transportową przy stanowiskach pracy związanych z obróbką termiczną. Rozporządzenie to w dziale IX - „Przemysł metalowy” nie przewidywało żadnych stanowisk pracy związanych z transportem. Zapewne z tego względu brak jest w aktach osobowych wnioskodawcy informacji o zaliczeniu do I kategorii zatrudnienia, ubezpieczony nie pobierał dodatku za pracę w warunkach szczególnych i nie otrzymał świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Rozporządzenie z dnia 10 września 1956 r. obowiązywało do dnia 31 grudnia 1979 r. Zastąpione zostało rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 r. w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia (Dz.U. Nr 13, poz. 86). W załączniku do rozporządzenia z 1979 r. połączono hutnictwo i przemysł metalowy w jeden dział, tj. dział III, a brzmienie poz. 67 odpowiada brzmieniu poz. 67 dział III wykazu A z rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. Zatem transport wewnętrzny połączony został z obsługą pieców grzewczych i obróbką cieplną oraz transportem materiałów na gorąco. Stosownie do § 19 ust. 2 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., prace dotychczas zaliczone do I kategorii zatrudnienia w rozporządzeniu z dnia 4 maja 1979 r. w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia, uważa się za prace wykonywane w szczególnych warunkach, o których mowa w § 4. Z kolei przepis intertemporalny rozporządzenia z 1979 r. (§ 9) regulował, że zachowują swe uprawnienia pracownicy, którzy z tytułu zaliczenia ich do pierwszej kategorii zatrudnienia nabyli uprawnienia na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem wejścia w życie rozporządzenia. Ten ostatni przepis dotyczy więc tylko zamkniętej kategorii ubezpieczonych, którzy „nabyli” uprawnienia na podstawie rozporządzenia z 1956 r. do dnia wejścia w życie rozporządzenia z 4 maja 1979 r.

A. K. nie pracował w (...) w S. pod rządami rozporządzenia z 4 maja 1979 r., był tam zatrudniony w czasie obowiązywania rozporządzenia z dnia 10 września 1956 r. Aby więc, na podstawie obecnie obowiązującego rozporządzenia z 1983 r., uznać, że pracował w warunkach szczególnych, musiałby wykazać wykonywanie pracy na konkretnym stanowisku, ujętym w rozporządzeniu z 1956 r. Taki pracownik zachował swoje uprawnienia wskutek regulacji zawartej w § 9 rozporządzenia z 1979 r. oraz § 19 ust. 2 rozporządzenia z 1983 r. Zdaniem Sądu drugiej instancji, brak jest podstaw do ustalenia, że jako pracownik rozdzielni w latach 1974 - 1976 (tego okresu dotyczy apelacja) ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy zapewniał obsługę transportową przy stanowiskach pracy związanych z obróbką termiczną, wymienionych w działach II-V wykazu, stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 10 września 1956 r. Co więcej, materiał dowodowy nie zawiera jakichkolwiek miarodajnych dowodów z dokumentów na okoliczność, że w pierwszym okresie zatrudnienia w (...) A. K. w ogóle pracował w transporcie wewnętrznym. Zachowały się pełne akta osobowe wnioskodawcy i nie wykazano, jakoby w aktach tych znajdowały się dokumenty poświadczające nieprawdę.

W orzecznictwie na gruncie art. 473 § 1 k.p.c. akcentuje się, iż dowód z zeznań świadków jest dopuszczalny co do wszystkich faktów spornych lub niemożliwych do udowodnienia za pomocą dowodu z dokumentu, a nawet ponad i przeciwko osnowie dokumentu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 1998 r., II UKN 357/98, OSNP 2000 nr 3, poz. 112 oraz uchwały z dnia 27 maja 1985 r., III UZP 5/85, Legalis nr 24792, z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84, Legalis nr 24134). Przyjmuje się jednak, że dowód z zeznań świadków oraz strony nie powinien przesądzać o prawie do emerytury w szczególnych warunkach, jeśli fakty wynikające z tych zeznań nie znajdują potwierdzenia w dokumentacji pracowniczej - wówczas, gdy dokumentacja ta nie zawiera sprzeczności ani nieścisłości, a więc posiada walor wiarygodności (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 stycznia 2017 r., III AUa 166/16, Legalis nr 1575725 i powołane tam orzecznictwo). Zauważyć również trzeba, że świadkowie przesłuchani w sprawie niniejszej, których zeznania Sąd pierwszej instancji ocenił w myśl reguł art. 233 § 1 k.p.c., nie złożyli żadnych zeznań podważających moc dowodową dokumentów osobowych. Świadek M. C. zeznał wyłącznie o swojej sytuacji zawodowej, nie wypowiedział nawet jednego zdania o obowiązkach pracowniczych A. K.. Natomiast świadek J. N. był przełożonym wnioskodawcy dopiero od 1976 r. i złożył zeznania dotyczące drugiego okresu zatrudnienia A. K. w (...) w S.. Tym samym trafnie Sąd Okręgowy przydał walor wiarygodności dokumentacji pracowniczej. Konstatacji tej w żadnym razie nie podważa argumentacja apelującego, iż nie przywiązywał on wagi do dokumentacji pracowniczej, a nadto zatrudniający go pracodawca nie przypuszczał, że w tak młodym wieku wnioskodawca może mieć prawo jazdy, gdyż są to twierdzenia gołosłowne, a nadto nielogiczne w kontekście twierdzenia, że jednak obowiązki kierowcy pracodawca ubezpieczonemu powierzył. Jako pracownik rozdzielni wnioskodawca zajmował się kompletowaniem zleceń, tj. półproduktów do wykonania zlecenia przez brygady montażowe. Wszystkie dokumenty z tego okresu, łącznie ze świadectwem pracy, wymieniają wyłącznie stanowisko pracownika rozdzielni, a takie stanowisko pracy nie figuruje w wykazie, stanowiącym załącznik do rozporządzenia z 10 września 1956 r., jak i rozporządzeń późniejszych.

Ubocznie godzi się podnieść, że możliwość uwzględnienia zatrudnienia na stanowisku kierowcy wózka widłowego, tzw. paleciaka, w transporcie wewnętrznym do stażu pracy w warunkach szczególnych niejednokrotnie stanowiła

przedmiot wypowiedzi judykatury na gruncie poz. 3 działu V wykazu A z rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., gdzie za staż szczególny uznaje się „prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych”. W orzecznictwie zgodnie się przyjmuje, że stanowiska operatora wózka widłowego nie sposób zaliczyć do tej kategorii (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 8 marca 2012 r., III UK 92/11, Legalis 486781). Także na tle wskazywanej przez ubezpieczonego poz. 67 działu III wykazu A zał. do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 r. judykatura przyjmuje, że kierowca wózka widłowego w odlewni, który transportował odlewy pomiędzy wydziałami, a także do magazynu, nie wykonywał pracy kwalifikowanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26 marca 2015 r., III AUa 699/14, Legalis nr 1241979). Świadek M. C. opisując swoje obowiązki kierowcy wózka widłowego w (...) zeznał, że jeździł wózkiem pomiędzy magazynem a brygadami albo halą produkcyjną (k. 83). Praca, w której pracownik nie jest narażony na ekspozycję czynników szkodliwych przez całą dniówkę roboczą nie jest uznawana za pracę w warunkach szczególnych, uprawniającą do emerytury w obniżonym wieku.

W okolicznościach sprawy nie można podzielić stanowiska apelującego, iż do kwalifikowanego stażu pracy podlega zaliczeniu okres zasadniczej służby wojskowej w latach 1972 - 1974. Okres ten nie może być uwzględniony jako okres pracy w szczególnych warunkach nie tyle z powodu niepodjęcia w ustawowym terminie po zakończeniu służby zatrudnienia w tym samym zakładzie pracy (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 31 marca 2015 r., III AUa 281/15, Legalis nr 1242595), co w aspekcie ustalenia, że A. K. w dniu 8 maja 1974 r., a więc w ciągu 30 dni od zakończenia służby, nie podjął i nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy zatrudnienia na stanowisku w warunkach szczególnych.

Sumując, A. K. nie udowodnił posiadania wymaganego stażu pracy w warunkach szczególnych na dzień 1 stycznia 1999 r., toteż nie spełnił wszystkich warunków nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W tym stanie rzeczy, nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji, Sąd drugiej instancji z mocy art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.